

جمهوری آذربایجان در آستانه ی تغییرات گسترده اجتماعی ، فرهنگی و سیاسی

جمهوری آذربایجان در آستانه ی تغییرات اجتماعی، انقلاب فرهنگی و تحولات سیاسی گسترده قرار دارد.

خبرگزاری آران

جمهوری آذربایجان در آستانه ی تغییرات اجتماعی، انقلاب فرهنگی و تحولات سیاسی گسترده قرار دارد.

مقدمه:

جمهوری آذربایجان در شرق قفقاز جنوبی(ماوراء قفقاز) در سواحل غرب دریای خزر در همسایگی شمال غربی ایران واقع شده است. جمهوری آذربایجان کشوری دویاره است که بخش برونگان آن بنام جمهوری خود مختار نخجوان در غرب توسط خاک ارمنستان از قلمرو اصلی جدا مانده است. به همین سبب این بخش برونگان بصورت جمهوری خود مختار اداره می شود. این جمهوری قسمت جنوب شرقی کوههای قفقاز بزرگ، قسمتهای بزرگی از کوههای قفقاز کوچک، جلگه گر ارس (واقع در بین دو رشته کوه مزبور) و نیز قسمتهایی از کوههای تالش را در جنوب، در بر می گیرد. مساحت جمهوری آذربایجان 86600 کیلومتر مربع است.

دیباچه:

برای تبیین بهتر شرایط فعلی سیاسی و اجتماعی جمهوری آذربایجان و توصیف مدل حکومتی حاکم در این کشور می توان گفت: عوامل و نحوه شکل گیری حکومت جمهوری آذربایجان و ماهیت سیاست های اتخاذ شده توسط این حکومت و در کل از لحاظ شیوه ی حکومتی همانند مدل حکومتی پهلوی در ایران می باشد. شرایط کنونی جمهوری آذربایجان به ریاست دولت تمامیت خواه الهام علی اف دقیقاً نسخه ای از حکومت شاه دیکتاتور پهلوی محمدرضا در ایران است که در راستای تامین منافع نظام سلطه ، آمریکا و رژیم صهیونیستی در منطقه ی خاور میانه و آسیای مرکزی ایفای مأموریت میکند.

وضعیت موجود جمهوری آذربایجان با توجه به فضای بسته ی سیاسی و عدم جایگاه و ارزش رأی مردم در تعیین سرنوشت کشور، سوق دادن مردم به مرحله خودباختگی فرهنگی، شکاف طبقاتی بوجود آمده در نظام اجتماعی جمهوری آذربایجان، مبدل شدن خاک جمهوری آذربایجان به پایگاه جاسوسی سرویس های اطلاعاتی "موساد" و "سیا" که گذشته از وطن فروشی الهام علی اف، عزت ملی شهروندان جمهوری آذربایجان را به شدت کاهش داده و همچنین اتخاذ الگوی توسعه یافتگی براساس شاخص های توسعه یافتگی غربی بویژه در مسائل اقتصادی و عمرانی، گسترش وهابیت و بهابیت و مهمتر از همه مخالفت دولت جمهوری آذربایجان با دینداری مردم مسلمان این کشور و سرکوب شدید هرگونه تحرکات اجتماعی و سیاسی که برخاسته از بطن مردم با تکیه بر آرمانهای مقدس مذهب تشییع می باشد، فضای اجتماعی و شرایط سیاسی این کشور را در آستانه ی تغییرات گسترده اجتماعی، فرهنگی و سیاسی قرار داده است.

اشاره تاریخی و جغرافیایی به جمهوری آذربایجان:

برای آگاهی از سرگذشت سرزمین های قفقازی ایران در طول 197 سال گذشته ، یادآوری پیشینه تحولات منطقه آذربایجان واقعی و تاریخی به مرکزیت تبریز، آران و شروان تاریخی به مرکزی باکو ضروری می نماید.

کمونیست های حاکم بر باکو، از بدو سلطه(1296) با اقدامی ضد اخلاقی و ضد تاریخی نام سرزمین آذربایجان ایران را بر روی سرزمینی نهادند که در طول تاریخ به عنوان "آلبانیای قفقاز" یا آران و شروان نامیده شده است.

اطلاق سرزمین های شمال ارس به آذربایجان از همان آغاز اعتراض های گسترده ای را در ایران موجب شد و نخبگان آن روز ایران از جمله علامه "دهخدا" و "ملک شعرای بهار" پیش بینی نمودند این اقدام در راستای زمینه سازی برای توطئه های ارضی آتی و ادعای مالکیت بر آذربایجان واقعی و جدایی آن از خاک ایران انجام می گیرد. روز دهم فرورین ماه سال 1392 از سوی حزب موسوم به (جبهه ی آزادی ملی آذربایجان جنوبی)! همایشی با عنوان «فردای آذربایجان جنوبی» در سالن اجتماعات یکی از هتل های باکو برگزار شد. در این همایش که علاوه بر تعدادی از اعضای این حزب برخی از مقامات و شخصیت های سابق جمهوری آذربایجان نیز حضور داشتند، ادعاهای سخیف و کودخانه ای علیه حاکمیت و تمامیت ارضی جمهوری اسلامی ایران مطرح شده بود که احضار سفیر جمهوری آذربایجان از سوی معاونت آسیا و اقیانوسیه وزارت امورخارجه جمهوری اسلامی ایران در اعتراض به برپایی این همایش صورت پذیرفت. لازم به یادآوری است تا قبل از جنگهای روسیه با ایران، قفقاز و به تبع آن قلمرو جمهوری کنونی آذربایجان جزء لاینفک قلمرو حاکمیت ایران بود.

پس از شکست ایران در جنگهای تحمیلی و تجاوزکارانه امپراتوری روسیه به خاک ایران و در نتیجه امضای معاهدات تحمیلی گلستان در 1218 هجری / 1813 میلادی و ترکمنچای در 1243 هجری/ 1828 میلادی با دسیسه های برتانیای ، قفقاز از ایران منتزع و به روسیه تزاری پیوست. این مسأله نشان دهنده حقوق تاریخی و سیاسی ایران بر این سرزمینهاست و روسیه آن را به رسمیت می شناخته که برای انتزاع آنها از حاکمیت ایران معاهده امضاء کرده است.

جمهوری آذربایجان پس از فروپاشی شوروی سابق و به دست آوردن استقلال در 30 آگوست 1991 با تمایلات و اتفاقات سیاسی از قبل برنامه ریزی شده ای گام به گام به سمت دول غربی و الخصوص آمریکا گرایش پیدا کرد، به عبارتی جمهوری آذربایجان از اتحاد اجماهیر شوروی بریده شد و با شتابزدگی به آغوش آمریکا پرید یعنی شرایط بوجو آمده از جمله تازگی استقلال و ضعف های داخلی و تاحدودی مناقشه ای قره باغ دولت مردان وقت جمهوری آذربایجان را ترغیب کرد به سمت یک قدرت و یا ابر قدرت گرایش یابند، چراکه اینکار آنها و همچنین آینده ی سیاسی کشور را تضمین می کرد، اما از آنجا که قدرت ((کرملین)) به شدت کاهش یافته بود و سرزمین های شوروی سابق از جمله جمهوری آذربایجان از هم گسسته شده بود، گرایش سیاستمداران باکو به سمت آمریکا چرخش پیدا کرد و اکنون نیز شاهد حکومت الهام علی اف تربیت یافته ی آمریکا را در جمهوری آذربایجان شاهد هستیم.

مختصات دینی و مذهبی در جمهوری آذربایجان:

جمهوری آذربایجان دومین کشور شیعه جهان است. مسلمانان 93/4% ، ارتدکس 2/5% ، ارمنی 2/3% و دیگر ادیان 1/8% مذاهب مختلف این کشور را تشکیل می دهند.

اسلام در قرن هفتم میلادی توسط اعراب مسلمان در قلمرو قفقاز گسترش یافت، در حال حاضر 93% از جمعیت بیش از 9 میلیون جمهوری آذربایجان دارای پیشینه مسلمانی هستند و از این اکثریت 60 تا 70 درصد به احکام تشییع آشنایی دارند. آذربایجانیها بیشترین گروه قومی مسلمانان جمهوری آذربایجان را تشکیل می دهند که خود را شیعه دوازده امامی معرفی می کنند. بر اساس بررسی های اخیر 6 تا 10 درصد از مسلمانان جمهوری آذربایجان را مؤمنان فعال تشکیل می دهند که به سنت های اسلامی پایبند هستند و از آداب و رسوم و آموزه های دینی پیروی می کنند.

آمار مسلمانان مؤمنی که اصالت دینی خود را حفظ کرده اند و به فعالیت های سازنده در جامعه جمهوری آذربایجان مشغول هستند، حالت صعودی به خود گرفته است، البته بیداری اسلامی در کشورهای عربی و وقایع اخیر کشور ترکیه در بیداری مردم جمهوری آذربایجان بی تأثیر نبوده است.

شایان ذکر است مقامات جمهوری آذربایجان نسبت به گسترش فرقه های مختلف مسیحی، بودایی، کریشانی، بهابیت و وهابیت مغرضانه بی تفاوت بوده و دولت جمهوری آذربایجان مانع فعالیت گروههای غیر اسلامی ، هم چون «شاهدان یهوه» ، «بابتیستها» و «آدونتیستهای روزهفتم» نمی شود. اینگونه اقدامات دولت جمهوری آذربایجان، مسلمانان این کشور را اکثریت را تشکیل می دهند به حاشیه رانده و به اقلیت تبدیل کرده است.

با توجه به شرایطی که برای مسلمانان در جمهوری آذربایجان پیش آمده، جریانات و جنبش های عدالت طلب و آزادیخواه مبتنی بر ارزش ها و معیارهای زندگی مطلوب در مذهب تشیع در حال افزایش بوده و نهضت های اسلامی و مردمی در راستای تحقق حاکمیت اسلام در جمهوری آذربایجان رواج یافته و دیر یا زود در استقرار حکومت اسلامی در جمهوری آذربایجان موفق خواهند شد. سوخت تحرکات سیاسی و ماهیت تغییرات اجتماعی که در جمهوری آذربایجان در حال شدت و سرعت گرفتن است اسلامی بوده و مدل حکومتی جمهوری اسلامی ایران بهترین آلترناتیو برای حکومت در آذربایجان خواهد بود، فقدان یک رهبر روحانی کارزماتیک، فقیه، عالم و مسلط بر مطالبات آحاد مردم در جمهوری آذربایجان از جمله عوامل سرعت کند تغییرات اجتماعی و سیاسی در راستای انقلاب اسلامی در جمهوری آذربایجان است.

عوامل مؤثر در کیفیت تغییرات اجتماعی و سیاسی توسط قدرتها در جمهوری آذربایجان:

برای درک بهتر کیفیت تغییرات و تحولات اجتماعی و سیاسی و بیداری اسلامی در جمهوری آذربایجان نقش ها و تأثیرات قدرت های همسایه و ابر قدرتهای جهانی مرتبط با مسائل جمهوری آذربایجان در شکل گیری شرایط اجتماعی و اوضاع سیاسی می بایست مورد بررسی و مطالعه قرار داد تا ضمن آگاهی از میزان و نحوه تأثیرگذاری قدرتها در امور داخلی و حکومتی جمهوری آذربایجان، تشخیص داد و نتیجه گرفت که مردم جمهوری آذربایجان خواهان پیوستن به کدام قدرت منطقه ای یا جهانی می باشند؛ به صورت اختصار 5 قدرت موجود و تأثیرگذار در شرایط اجتماعی و سیاسی جمهوری آذربایجان حضور دارند که هر کدام دارای کارکردها مختلفی هستند که به ترتیب ذیل قابل بررسی و مطالعه می باشد:

- 1- بررسی اوضاع اجتماعی و سیاسی آران زمان اتحاد جماهیر شوروی و آذربایجان امروزی در مقابل سیاست های منطقه ای روسیه کنونی
- 2- بررسی آثار و پیامدهای نفوذ ترکیه از لحاظ زبان، قومی، فرهنگی بر روی مردم و دولت جمهوری آذربایجان
- 3- بررسی و کالبد شکافی دلایل ارتباط تنگاتنگ ارتباط جمهوری آذربایجان در سطح بالا و در تمامی عرصه ها با آمریکا
- 4- بررسی نقش منطقه ای رژیم صهیونیستی و فعالیت های امنیتی و ضد اسلامی و فرهنگی اسرائیل در جمهوری آذربایجان
- 5- بررسی پیشینه تاریخی و اشتراکات فرهنگی و دینی میان مردم جمهوری اسلامی ایران و آذربایجان و همچنین میزان سطح نفوذ گفتمان انقلاب اسلامی در ماهیت قیام های مردمی در جمهوری آذربایجان

در مقاله بعدی به تفصیل عوامل مؤثر در کیفیت تغییرات اجتماعی و سیاسی توسط قدرتها در جمهوری آذربایجان شرح داده خواهد شد.

زمینه های تغییرات اجتماعی، انقلاب فرهنگی و تحولات سیاسی در جمهوری آذربایجان

بسترهای موجود در راستای تغییرات اجتماعی در جمهوری آذربایجان:

1- شکاف عمیق و اختلاف شدید طبقاتی در نظام اجتماعی جمهوری آذربایجان

2- تبعیض اداری و حقوقی و نابرابری های اجتماعی در جمهوری آذربایجان

3- ترویج بی بندوباری جنسی که نتیجه ای جز تضعیف و تخریب بنیاد خانواده را در جامعه جمهوری آذربایجان در بر نخواهد داشت.

4- عدم گردش نخبان در امور مدیریتی کشور جمهوری آذربایجان

5- رشد نامتوازن شهری و عمرانی

6- عدم برنامه ریزی اجتماعی متناسب با نیاز های واقعی مردم جمهوری آذربایجان

7- استحاله ی جوانان با تربیت غربی و کشاندن نیروی جوان به ابتذال و بدهکاری

8- مواجهه مردم با جامعه بی هنجار در جمهوری آذربایجان

بسترهای موجود در راستای انقلاب فرهنگی در جمهوری آذربایجان:

1- استحاله ی فرهنگی و حذف تریجی اداب و رسوم های بومی و نمادهای دینی در جمهوری آذربایجان

2- گسترش فرهنگ سازی نمادهای غربی و پیاده سازی معمارهای غربی در شهرها

3- ایجاد و القای خودباختگی فرهنگی و تضعیف هویت ملی و دینی الخصوص در بین جوانان

4- مقابله دولت با احیای ارزش ها و برگزاری مراسمات عزاداری شعبیان در ماه های محرم و صفر

5- ممنویت حجاب در مدارس و ترویج فرهنگ برهنگی

6- از بین بردن سازوکارهای منتقل کننده ی فرهنگی از جمله: معانیت دولت از انتشار کتاب، نشریه و فیلم های اسلامی

7- محدود کردن مردم در موسیقی های مبتذل و شرب مشروبات الکلی در راستای تضعیف تعصبات و وابستگی های دینی

8- برچیدن تعلیمات احکام و معارف اسلامی برای تربیت دینی جوانان

بسترهای موجود در راستای تحولات سیاسی در جمهوری آذربایجان:

1- عدم مشروعیت سیاسی حکومت سکولار و برگزاری نمایشی انتخابات ریاست جمهوری

2- اقتدارگرایی، تمامیت خواهی و دیکتاتوری دولت جمهوری آذربایجان

3- فضای بسته ی سیاسی و عدم آزادی بیان

4- عدم برگزاری انتخابات شفاف و آزادانه مجلس و ریاست جمهوری

5- ترور، تهدید و حبس فعالان سیاسی مخالف توسط دولت

6- عدم آزادی مطبوعات و گردش آزادانه اطلاعات

7- تصویف و سرکوب احزاب و جریانات مخالف دولت

8- عدم رعایت حقوق شهروندی و سرکوب فوری تجمع و تظاهرات علیه سیاست های دولت

9- وابستگی بنیادی دولت جمهوری آذربایجان به آمریکا و رژیم صهیونیستی

10- ناامیدی مردم به بازپس گیری قره باغ توسط دولت

آنچه در این مقاله آمد ضمن ارائه تعریف کلی از تاریخ سیاسی، توصیف اوضاع کنونی و همچنین ذکر دلایل تغییرات گسترده اجتماعی، تحولات سیاسی و انقلاب فرهنگی در جمهوری آذربایجان در قالب بیداری اسلامی؛ کاملاً روشن ساخت که دوره ی کنونی حاکم بر وضعیت موجود جمهوری آذربایجان تشابهات زیادی با دوره ی حکومت شاه مخلوع پهلوی محمدرضا در ایران داشته و راهی که مردم ایران برای تحقق انقلاب اسلامی پیموده اند تا استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی را برای مردم ایران به ارمغان آوردند، مردم جمهوری آذربایجان هم در همان راه و مسیر در حال طی طریق می باشند، لذا پیش بینی می شود قیام های مردمی و نهضت های اسلامی، مردم آذربایجان را از بردگی و بندگی سلطه ی آمریکا خواهد رهانیده و جمهوری آذربایجان را در آستانه ی تغییرات گسترده

اجتماعی، فرهنگی و سیاسی قرار خواهد داد.
" محمد میلادی "؛ کارشناس مسائل سیاسی قفقاز جنوبی
رئیس انجمن علمی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی تبریز